

De casa al front,

Homenatge a la lleva del biberó.

Corria el dia 25 de juliol de l'any 1938 a Fatarella, un petit poble de l'Ebre. Espanya ja feia dos anys que estava submergida en una sagnant guerra civil i la situació s'estava fent insuportable per al govern de la II República. En la casa 9 del carrer Misericòrdia del poble esmentat, una família de classe baixa intentava sobreviure als racionaments, les bombes i la repressió que en aquell moment exercia el règim de Franco sobre aquell poblet català. En aquella casa vivien: la mare, que es deia Maria, el germà major que es deia Joan i la germana xicoteta, Paula. Al pare l'havien afusellat ja feia un any, confonent-lo en l'alcalde comunista de la vila. Joan que només tenia disset anys, cada dia anava al camp, al petit tros de terra que tenien. Els dies eren monòtons, al matí al camp i a la vesprada cuidava de la seua germana mentre la mare anava a una fàbrica tèxtil, a guanyar unes poques pessetes. Així passaven els dies i res pareixia que poguera trencar la monòtona rutina. Però tot estava a punt de canviar, aquell dia Joan es disposava a anar al camp, quan el va sorprendre la quantitat de gent armada que corria pel carrer, ell va pensar: "Alguna cosa haurà passat, però jo necessite anar al camp per mantenir la família", mentre anava pensant això va arribar al camp. Aquell dia res va canviar, exceptuant potser, el soroll d'explosions llunyanes, i que es veien més soldats del que era habitual. L'endemà es van adonar amb horror de què les explosions estaven més prop i Maria va decidir que ningú eixiria de casa fins que es resolguera la situació. Era ben entrada la nit quan es van alçar sobresaltats, s'escoltava un violent tiroteig a poca distància, ja feia deu minuts que durava quan es van sentir uns crits i després la nit va tornar a la normalitat.

Quan va sortir el sol l'ambient estava tranquil i Joan va anar a informar-se de què havia passat a la nit, res pareixia haver ocorregut a Fatarella. Únicament quan va arribar a la plaça de l'ajuntament va veure que ja no hi havia cap bandera nacional a l'ajuntament sinó que hi havia una republicana en el seu lloc, també va veure una gran tenda de campanya. Joan va deduir que els republicans havien reconquerit el poble, però no s'explicava com, ja que tothom deia al poble que s'havien retirat darrere de l'Ebre. Quan va arribar a casa va anar a explicar-li la notícia a la mare, però quan la va veure es va espantar perquè estava desfeta en un mar de llàgrimes, com quan van detenir al pare. Entre llàgrimes Maria li va explicar que uns soldats havien vingut mentre estava fora i li havien donat una carta en la qual deia que... No

va poder acabar la frase, però li va allargar un paper que tenia en la mà. Deia així:

Avui a les 18:00 tothom que tinga 17 o més anys s'haurà de presentar en l'església del poble per ser distribuïts pel front de l'Ebre. Ha de portar sabates, un plat, coberts, i estris personals.PD: Si no acudeix serà tractat de desertor i se li aplicara la pena de mort.

Com que Joan que havia nascut en 1920 i estava a punt de complir 18 anys, va preparar l'equipatge. Quan va arribar a l'església ja hi havien concentrades unes dues-centes persones totalment inexpertes en matèria bèl·lica. Quan ja feia mitja hora que estaven en l'església va arribar un tinent, que els va repartir a cadascú un fusell i un uniforme, després, va fer pujar a tots els presents en tres camions que en eixir del poble es van unir a una llarga columna. Joan no sabia on anaven, quan passaven per una posició defensiva deixaven a uns quants, finalment arribaren a un turó des d'on es podia controlar Fatarella i baixaren a Joan i a uns quants més, dirigits pel comandant José Martínez. Immediatament es van posar a treballar, van construir refugis antiaeris, trinxeres, nius de metralladora, etc.. A la nit dormien en una tenda de campanya improvisada, i pel dia treballaven en les fortificacions, i de tant en tant arribava un camió amb provisions. Joan en aquell temps es va fer molt amic d'un brigadista internacional francès que es deia Philippe, i d'una miliciana de Barcelona que es deia Carla.

Finalment quan el comandant va opinar que la posició estava ben defensada els va concedir uns dies de permís. Joan va convidar als seus nous amic a passar un agradable cap de setmana en la seua casa. Maria es va alegrar molt quan va rebre una carta en la qual Joan li escrivia per avisar-li de què anirien a passar un cap de setmana. Així un dia ben assolellat d'agost van pujar els tres amics a un camió que els duria a casa de Joan. Aquell cap de setmana va ser inoblidable, quan finalment van haver de tornar, dos dies després, a Joan li va caure l'ànima als peus, i mentre s'acomiadava de la seua mare va desitjar amb totes les seues forces que s'acabara la guerra. Finalment van tornar el 29 d'agost i es van dedicar a aprendre a utilitzar les armes.

Així passaven els dies, de tant en tant, passava algun camió i els donava menjar. No fou fins al 20 de setembre quan es van adonar que en el front les coses no anaven massa bé i que les tropes feixistes anaven guanyant terreny. En eixe moment Franco llançava una ofensiva contra la Serra de Cavalls a vuit quilòmetres de la seua posició. Després de sentir aquestes notícies, tothom es va alarmar, Jordi per la seua

banda va escriure a la seua mare demanant-li que fugiren a França. A partir d'aquell dia els bombardejos van ser nombrosos, i una setmana després els feixistes excavaven una trinxera a dos-cents metres de la seva posició, i el dia set d'octubre van llançar un intent d'assalt, fins eixe moment no havien fet més que disparar uns quants tirs. Però eixa vegada es van llançar a camp obert, per sort, la ràpida resposta del comandant els va salvar. Després de l'intent frustrat d'assalt es van dedicar a bombardejar la posició, que era la que els impedia conquerir Fatarella. La vida en el front era horrorosa, a uns quants companys els havia matat una bomba. El dia 16 van tornar-ho a intentar, i aquesta vegada van arribar a les trinxeres però després de mitja hora de lluita acarnissada i en molts casos en arma blanca van aconseguir fer-los retrocedir amb nombroses baixes en els dos bàndols. Joan després de contemplar aquella barbàrie, va entendre que la guerra no era més que un assassinat en massa i que tota la propaganda, les mentires, els crits i l'odi, sempre venien dels que no estaven combatent. Però no va estar molt de temps així, perquè José, el comandant veien que no podrien resistir gaire temps més, va demanar que un grup de voluntaris resistiren per cobrir la retirada dels companys.

Què fa Joan? Si vols que es quede, continua llegint i si no, ves a la pàgina 4

FINAL I

Mentre s'acomiadaven emocionats dels que se n'anaven del front, els feixistes tornaven a la tècnica del bombardeig. Quan van marxar, Joan es va entregar a les seues reflexions, a la carta que li havia donat a Carla per a que ella li la donara a la seua família, a la germana que mai veuria fer-se gran, a la mare que mai podria cuidar quan ella arribar a la vellesa. També va recordar que quan ell era xicotet somiava en ser metge de major, o tants altres somnis de vida que la guerra va destruir. Mentre pensava això es va posar a menjar amb els nou companys que li quedaven. Van resistir al voltant de set dies però al huité tornaren a assaltar el recinte i els pocs defensors que quedaven es van veure obligats a rendir-se, encara que no es van rendir fins que van abatre un gran nombre de nacionals. Finalment quan es van rendir únicament eren 6.

El comandant feixista enfadat per la quantitat de baixes que havia tingut assaltant el recinte, va manar afusellar aquells sis valents que donaven la vida per salvar a uns companys. Anys després es descobriria la fosa comuna on els havien sepultat després d'afusellar-los. Les seues despulles serien portades al memorial de les Camposines i es restaurarien les posicions defensives de les Devees.

FINAL II

Mentre s'acomiadaven emocionats dels que anaven a morir per salvar-los, els feixistes tornaven a la tècnica del bombardeig. Finalment 25 soldats baixaren al poble per agafar un vehicle, amb el que pretenien arribar a Fix, on tornarien a ser reorganitzats, tothom pensava en els 10 soldats que els cobrien les esquenes. Un cop al poble, Joan volia anar a assegurar-se de què Maria havia seguit les seves instruccions i havia abandonat el poble. Però la seua amiga Carla el va convèncer de què no hi havia temps. Finalment van confiscar una camioneta a un home del poble i van iniciar la retirada. El viatge va ser llarg, i si damunt afegim la falta d'aliments i d'aigua, va ser realment dur.

Van arribar a Fix el dia 20, i només arribar li van comunicar a Philippe que les brigades internacionals es retiraven de l'Estat espanyol, i que hi hauria una gran festa de comiat a Barcelona el dia 28, i ell va acceptar anar encantat, tot i que una mica trist. Mentrestant els altres van anar al lloc de comandament per parlar amb algun superior, quan van aconseguir comentar-li a un tinent la situació en la qual es trobaven, els va dir que la batalla de l'Ebre ja estava perduda i que com més gent aconseguiren evacuar millor, així que els va indicar un pont fet amb barques i els va recomanar que corregueren mentre el creuaven. Quan van passar a l'altra banda van entendre perquè els ho havia dit, un tronc va xocar contra el pont i aquest va volar.

En els següents dies es van dispersar per tot el territori català. A Joan li va tocar anar als Pirineus per la qual cosa li va ser fàcil exiliar-se. Una vegada a França es trobaria a la seua mare i a la seua germana en un camp de refugiats.

FINAL II

Mentre s'acomiadaven emocionats dels que se n'anaven del front, els feixistes tornaven a la tècnica del bombardeig.

Quan van marxar, Joan es va entregar a les seues reflexions, a la carta que li havia donat a Carla per a que ella li la donara a la seua família, a la germana que mai veuria fer-se gran, a la mare que mai podria cuidar quan ella arribar a la vellesa. També va recordar que quan ell era xicotet somiava en ser metge de major, o tants altres somnis de vida que la guerra va destruir. Mentre pensava això es va posar a menjar amb els nou companys que li quedaven. Van resistir al voltant de set dies però al huité tornaren a assaltar el recinte i els pocs defensors que quedaven es van

veure obligats a rendir-se, encara que no es van rendir fins que van abatre un gran nombre de nacionals. Finalment quan es van rendir únicament eren 6.

El comandant feixista enfadat per la quantitat de baixes que havia tingut assaltant el recinte, va manar afusellar aquells sis valents que donaven la vida per salvar a uns companys.

Anys després es descobriria la fosa comuna on els havien sepultat després d'afusellar-los. Les seues despulles serien portades al memorial de les Camposines i es restaurarien les posicions defensives de les Devees.